

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

 Юрій КОТЛЯР
«14» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

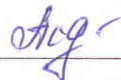
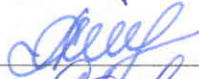
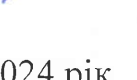
«САКРАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

Спеціальність 032 Історія та археологія

Спеціальність 014 «Середня освіта».

Спеціалізація: 014.03 Середня освіта (Історія та
громадянська освіта)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Розробник		Юрій КОТЛЯР
Завідувач кафедри розробника		Ірина МІРОНОВА
Завідувач кафедри спеціальності		Ірина МІРОНОВА
Гаранти освітніх програм		Юрій КОТЛЯР
Декан ФПН		Інна ПІДБЕРЕЗНИХ
В.о. директора НН ІПО		Анастасія ХМЕЛЬ
Начальник НМВ		Катерина ЗУБ
		Сергій ШКІРЧАК

Миколаїв – 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Сакральна історія України	
Спеціальність	014 «Середня освіта».	
Предметна спеціальність	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	
Освітня програма	Середня освіта (Історія та громадянська освіта. Правознавство)	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	5	
Навчальний рік	2024-25 н. р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	10	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредиту / 135 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	18 годин 36 годин	
	81 годин	
Відсоток аудиторного навантаження	40%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: прищепити студентам любов до духовного минулого українського народу, виховати почуття самовідданості та національної гідності, патріотизму і відповідальності за долю України, її народу, розширити і поглибити знання з історії України та краєзнавства, спонукати студентів до пошукової роботи.

Завдання:

- допомога студентам в розумінні важливості сакрального історичного пізнання, що дає змогу пізнати себе і навколишній світ;
- розкрити поняття, що людина – істота історична, що вона зростає, змінюється, розвивається з бігом часу, є продуктом його розвитку і усвідомлює свою причетність до історичного процесу;
- виробити у студентів підхід до суспільних явищ з позиції історизму, діалектичного розуміння багатогранності, різноманітності, багатоваріантності та суперечності історичного процесу.

Очікувані результати навчання:

Знання:

- основних політичних, соціально-економічних, культурних подій;
- змісту, учасників і наслідків історичних подій;
- фактів біографії і діяльності історичних осіб, структур та організацій;

- змісту історичних джерел, документів, творів, пам'яток культури;
- змісту історичних понять і термінів.

Уміння:

- визначати альтернативні варіанти хронологічних меж різних історичних подій, їх зміст та послідовність;
- аналізувати передумови, причини, наслідки та особливості історичних подій, явищ і процесів;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки подій і явищ;
- виділяти найважливіші зміни, що відбувалися й відбуваються в історії людства;
- аргументовано відстоювати власну думку й позицію щодо історичних подій, фактів, персоналій;
- інтегрувати явища національної культури в контексті європейської та світової культури.

Кінцеві результати вивчення курсу включають:

- вміння узагальнювати, критично осмислювати та визначати можливості використання позитивного чи упередження модифікованого повтору негативного досвіду;
- набуття навичок застосування сакральної історичної інформації в ході аналізу та корегування сучасних історичних явищ та процесів.
- розкриття поняття, що людина – істота історична, що вона зростає, змінюється, розвивається з бігом часу, є продуктом його розвитку і усвідомлює свою причетність до історичного процесу.
- вироблення у студентів альтернативного підходу до суспільних явищ з позицій багатогранності, різноманітності, багатоваріантності та суперечності історичного процесу.

Вивчення предмету «Сакральна історія України» забезпечує реалізацію наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність вирішувати складні задачі, проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується комплексністю і невизначеністю педагогічних умов організації освітньо-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

ЗК8. Письмове й усне професійне спілкування державною мовою, вміння використовувати знання другої (іноземної) мови для навчальної та наукової діяльності.

Компетентності спеціальності: фахові (ФК), предметні (ПК)

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК5. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК7. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ФК8. Здатність працювати у міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти предметної області з європейськими та євроатлантичними інституціями.

ПК1. Знати закони наукового, соціального і професійного мислення, володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу, здатність практично послуговуватись методами історичного дослідження.

ПК2. Вміти визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ПК3. Знати та розуміти наукові основи певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах.

ПК4. Оволодіння основними історичними концепціями, поняттями, судженнями; здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії.

ПК6. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ПК7. Прагнення до саморозвитку та самовдосконалення у науково-педагогічній діяльності, обізнаність у власних силах, здатність до рефлексії та самоаналізу.

ПК8. Виявляти знання та розуміння наукових основ певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах та вміти моделювати їх у зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання.

Програмні результати навчання (РН):

загально-предметні (РН), фахові (ПРН)

РН1. *Демонструє* вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, історії, громадянської освіти, основ правознавства у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

РН2. *Демонструє* вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

РН5. *Описує* методику розробки освітніх проєктів, *пояснює* зміст та призначення їх етапів, *аналізує* спроможність управління процесом їх впровадження, *прогнозує* очікувані результати.

РН6. *Визначає і характеризує* основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; *описує* апарат науково-педагогічного дослідження, *демонструє* навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.

РН9. *Демонструє* уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

РН11. *Демонструє* уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.

РН12. *Знає та дотримується* умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

РН13. *Демонструє* здатність діяти автономно і в команді.

РН14. *Демонструє* дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

ПРН1. Застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з історії.

ПРН2. Знати і розуміти зміст основних напрямів і шкіл сучасної історичної науки, головних проблем у розвитку історіографії, основні аспекти теоретико-методологічного дискурсу усно історичних досліджень у просторі конструювання минулого.

ПРН3. Характеризувати існуючі парадигми історії української державності, її обумовленість та соціодинаміку на тлі світових державотворчих процесів.

ПРН4. Аналізувати правові та інституціональні виміри співробітництва України та ЄС, виявляти перспективи та наслідки сучасних інтеграційних процесів і місця в них України.

ПРН6. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних етапах

ПРН8. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток всіх учасників освітнього процесу, на прийняття рішень.

ПРН10. Визначати оптимальні зміст і форми професійного розвитку, критерії результативності власного навчання, працювати над саморозвитком та самовдосконаленням, активно долучатися до діяльності професійних спільнот.

ПРН11. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та інтерпретувати результати, створювати моделі та вивчати їхню дієвість.

ПРН12. Здатність до соціальної взаємодії, займати активну громадянську позицію та робити усвідомлений вибір в умовах сучасного політичного плюралізму.

ПРН13. Здатність до практичного застосування нових ідей, пропозицій, освітніх практик з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.

ПРН14. Здатність до співпраці та інтеграції в прагненні до мети спільно з іншими людьми, відомствами, організаціями, активної участі у командній роботі, безвідносно до фонових знань та бачень визначених завдань.

ПРН15. Здатність працювати результативно в групах, щоб локалізувати, отримати та опрацювати дані для вирішення завдання дослідження та брати відповідальність за організацію періодів роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Сакральна історія – наука про духовність	2	6	14
2	Тема 2. Історична пам'ять між історією та міфом	2	6	14
3	Тема 3. Українська ментальність: від ведичних уявлень до сучасних трансформацій	2	6	14
4	Тема 4. Феномен козаків-характерників	4	6	14
5	Тема 5. Сакральне трактування історії України	4	6	14
6	Тема 6. Сакральна історія Миколаївщини	4	6	11
	Всього за курсом	18	36	81

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Сакральна історія – наука про духовність 1. Предмет і завдання курсу сакральної історії. 2. Методологічні принципи та підходи вивчення сакральної історії. 3. Сакральність в творчості М. Еліаде, П. Трусона, Л. Леві-Брюля. 4. Сакральне і священне в релігійному мисленні.
2	Тема 2. Історична пам'ять між історією та міфом 1. Теоретичні засади дослідження історичної пам'яті. 2. Історична пам'ять та історична наука. 3. Міф в історичній пам'яті.
3	Тема 3. Українська ментальність: від ведичних уявлень до сучасних трансформацій 1. Ментальність у контексті ведичного пізнання. 2. Особливості ментальності населення Півдня України. 3. Українська ментальність в умовах суспільних трансформацій (1991–2014 рр.)
4	Тема 4. Феномен козаків-характерників 1. Характерництво та ведичне бойове мистецтво. 2. Культ воїнів-перевертнів у індоєвропейській традиції. 3. Українські характерники і військова культура Японії.
5	Тема 5. Сакральне трактування історії України 1. Стародавня історія України. 2. Трипілля в сучасному міфотворенні. 3. Ведична історія України. 4. Антське царство в українській державності.
6	Тема 6. Сакральна історія Миколаївщини 1. Миколаївщина – священна земля під знаком «Чаші Грааля». 2. Історіографія сакральної історії Миколаївщини. 3. Сакральні центри Миколаєва. 4. Сакральне визначення міста в культурно-географічному образі місцевості.

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Сакральна історія – наука про духовність 1.1. 1. Предмет і завдання курсу сакральної історії. 2. Методологічні принципи вивчення сакральної історії. 3. Цивілізаційний, міфологічний та містичний підходи. 1.2. 1. Сакральність в творчості М. Еліаде. 2. Жива енергія сакрального П. Трусона. 3. Символічні структури сакрального Л. Леві-Брюля.
2	Тема 2. Історична пам'ять між історією та міфом 2.1. 1. Теоретичні засади дослідження історичної пам'яті. 2. Поняття «історичної пам'яті» в працях європейських дослідників. 3. Термін «історична пам'ять» в працях українських істориків.

	2.2. 1. Класифікація форм існування історичної пам'яті. 2. Підходи щодо розуміння сутності поняття «історична пам'ять». 3. Історична пам'ять та історична наука.
3	Тема 3. Українська ментальність: від ведичних уявлень до сучасних трансформацій 3.1. 1. Визначення поняття ментальності. 2. Ведична література. 3. Ведична та язичницька традиції української ментальності. 3.2. 1. Регіональні відмінності в ментальності українського населення. 2. Особливості ментальності населення Півдня України. 3. Зміни в ментальності українського селянства в XX ст.
4	Тема 4. Феномен козаків-характерників 4.1. 1. Походження терміну «козак». 2. Сутність поняття «характерник». 3. Історіографія проблеми козаків-характерників. 4.2. 1. Характерництво та ведичне бойове мистецтво. 2. Відомі українські козаки-характерники. 3. Козак-характерник у фольклорі.
5	Тема 5. Сакральне трактування історії України 5.1. 1. Україна в сучасних міфо-історичних працях. 2. Глобальна українська цивілізація. 3. Українська «царська рука» в Шумері і Трої. 5.2. 1. Україна і Єгипет. 2. Українська і грецька Еллада. 3. Трипілля в сучасному міфотворенні.
6	Тема 6. Сакральна історія Миколаївщини 6.1. 1. Миколаївщина – священна земля під знаком «Чаші Грааля». 2. Історіографія сакральної історії Миколаївщини. 3. Методика дослідження сакральних центрів. 6.2. 1. «Богоявленський». 2. «Спаський». 3. «Дикий Сад». 4. «Соборний». 5. «Адміралтейський».

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Денна форма
1	Сакральне і священне в релігійному мисленні.	4
2	Міфологічний світогляд.	4
3	Ведична література.	4
4	Точки біфуркації в історії України.	4
5	Синергетика в гуманітарних науках	4
6	Народний фактор у формуванні українського війська.	4
7	Язичницькі вірування давніх слов'ян.	4
8	Українська демонологія дохристиянських часів.	4
9	Міфологічні системи в Україні.	4
10	Україна в сучасних міфо-історичних працях.	4
11	Глобальна українська цивілізація.	4
12	Сучасні наукові і популярні публікації про історію українського війська.	4
13	Філософське осмислення сакрального.	4
14	Сакральна географія	4
15	Ведична історія України	4
16	Культ воїнів-перевертнів	4
17	Традиції бойових мистецтв Індії	4
18	Козак-характерник	4
19	Історіографія сакральної історії Миколаївщини.	3
20	Методика дослідження сакральних центрів.	2
21	Сакральні центри Миколаївщини	2
22	Сакральні центри України	2
	Разом	81

Теми рефератів

1. Актівський каньйон.
2. Аскольдова могила.
3. Бродівський замок.
4. Бугський Гард.
5. Золоті ворота.
6. Кам'яна Могила.
7. Києво-Печерська лавра.
8. Кінбурська коса.
9. Кременецький замок.
10. Лиса Гора.
11. Луцький замок.
12. Мукачівський замок.
13. Озеро Синевир.
14. Олеський замок.
15. Ольвія.
16. Острів Березань.
17. Острів Хортиця.
18. Підгорецький замок.
19. Почаївська лавра.
20. Прип'ять та Чорнобильська зона.
21. Святогірська лавра.

22. Скіфський курган «Товста могила».
23. Софіївський парк.
24. «Софія Київська».
25. Ставка А. Гітлера «Вервольф».
26. Ужгородський замок.
27. Фортеця у Кам'янці-Подільському.
28. Херсонес.
29. Холодний Яр.
30. Хотинська фортеця.

Вимоги до написання реферату

Реферат повинен являти собою самостійне дослідження і включати: обґрунтування вибору теми та її актуальність; аналіз літератури з обраної теми; виклад суті питання; теоретичне узагальнення і науково обґрунтовані висновки; список використаної літератури. Стиль викладення матеріалу має бути науково-діловим.

Структура реферату містить такі елементи: титульна сторінка, план, вступ (мають бути обґрунтовані актуальність та практичне значення обраної теми реферату, визначені мета та завдання роботи); основна частина (розділи, пункти, підпункти) розкривається тема реферату шляхом висвітлення основних питань); висновки (необхідно сформулювати: а) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату; б) вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу); список літератури (містить використані джерела та публікації), при необхідності – додатки.

Реферат набирають на комп'ютері в текстовому редакторі «WORD» (шрифт 14, «Times New Roman», інтервал 1,5). Поля: верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм. Її роздруковують на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210X297 мм). Обсяг реферату до 15 сторінок.

Контрольна робота

I Варіант

1. Предмет і завдання курсу сакральної історії.
2. Міф в історичній пам'яті.
3. Характерництво та ведичне бойове мистецтво.

II Варіант

1. Сакральність в творчості М. Єліаде, П. Трусона, Л. Леві-Брюля.
2. Ментальність у контексті ведичного пізнання.
3. Культи воїнів-перевертнів у індоєвропейській традиції.

III Варіант

1. Сакральне і священне в релігійному мисленні.
2. Синергетика в історії.
3. Козацька система «Спас».

IV Варіант

1. Методологічні принципи та підходи вивчення сакральної історії.
2. Народний фактор у формуванні українського війська.
3. Сакральні центри Миколаєва.

6. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік, який проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не

набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання іспиту.

Перелік питань до заліку з дисципліни «Сакральна історія України»

1. Предмет і завдання курсу сакральної історії.
2. Методологічні принципи вивчення сакральної історії.
3. Цивілізаційний, міфологічний та містичний підходи.
4. Сакральність в творчості М. Еліаде.
5. Жива енергія сакрального П. Труссона.
6. Символічні структури сакрального Л. Леві-Брюля.
7. Феноменологія Р. Отто.
8. Поняття Вічного Повернення Ф. Ніцше.
9. Теоретичні засади дослідження історичної пам'яті.
10. Поняття «історичної пам'яті» в працях європейських дослідників.
11. Термін «історична пам'ять» в працях українських істориків.
12. Класифікація форм існування історичної пам'яті.
13. Підходи щодо розуміння сутності поняття «історична пам'ять».
14. Історична пам'ять та історична наука.
15. Концептуальні підходи дослідження міфу.
16. Міф в історичній пам'яті.
17. Визначення поняття ментальності.
18. Ведична та язичницька традиції української ментальності.
19. Регіональні відмінності в ментальності українського населення.
20. Особливості ментальності населення Півдня України.
21. Зміни в ментальності українського селянства в XX ст.
22. Радянська ментальність в УРСР.
23. Ментальність «народжених в Україні».
24. «Революція гідності» на ментальному рівні.
25. Термін «синергетика» і його походження.
26. Г. Хакен та І. Пригожин про синергетику.
27. Княжа доба в історії української державності.
28. Козацька доба. Гетьманщина.
29. Період Української національної революції (1917-1921 рр.).
30. Сучасна українська незалежна держава з 24 серпня 1991 р.
31. Поняття напівдержавності в історії України.
32. Числові коди державотворення в Україні.
33. Структура княжого війська.
34. Стратегія війська в княжу добу. Полководці.
35. Роль народного ополчення в княжому війську.
36. Основи побудови Збройних сил українського козацтва.
37. Збройні сили періоду Гетьманщини.
38. Гайдамацький рух та опришківство. Коліївщина.
39. Збройні сили Центральної Ради, Гетьманату та Директорії УНР.
40. Роль повстанства в Українській революції 1917-1921 рр.
41. Міфологія «Спасу» А. Скульського.
42. «Божі зерна» В. Чернікова.
43. «Природний Спас» В. Чумаченка.
44. Козацька система «Спас».
45. Релігійні уявлення про Спаси.
46. Язичницьке розуміння «Спасу».
47. Українська «царська рука» в Шумері і Трої.

48. Україна і Єгипет.
49. Українська і грецька Еллада.
50. Трипілля в сучасному міфотворенні.
51. Стародавня історія України.
52. Ведична історія України.
53. Антське царство.
54. Миколаївщина – священна земля під знаком «Чаші Граалю».
55. Сакральний центр Миколаєва: «Адміралтейський».
56. Сакральний центр Миколаєва: «Богоявленський».
57. Сакральний центр Миколаєва: «Дикий Сад».
58. Сакральний центр Миколаєва: «Соборний».
59. Сакральний центр Миколаєва: «Спаський».
60. Сакральне визначення міста в культурно-географічному образі місцевості.

Оцінювання питань в заліковому білеті: кожне з питань у білеті оцінюється в 15 балів.

Приклад залікового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Освітньо-кваліфікаційний рівень МАГІСТР

Спеціальність 014 «Середня освіта».

Предметна спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Семестр 10

Навчальна дисципліна **«САКРАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ № ____

1. Методологічні принципи та підходи вивчення сакральної історії.
2. Сакральний центр Миколаєва: «Дикий Сад».

Затверджено на засіданні кафедри історії

Протокол № ____ від ____ 20__ року

Завідувач кафедри

Екзаменатор

Міронова І.С.

Котляр Ю.В.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Семінарські заняття	6 тем семінарських занять. Кожна тема оцінюється до 5-ти балів. Максимальна кількість балів за семінари (5*6)	30
2	Написання та захист реферату	Оцінювання реферату: 10 балів – написання реферату, 10 балів – захист, 5 балів – додаткові запитання.	25
3	Контрольна робота	3 запитання з яких кожне оцінюється в 5 балів (3*5)	15
4	Залік	В кожному заліковому білеті по 2 питання. Кожне питання оцінюється в 15 балів (15*2).	30
	Всього		100

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне історичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- використання різних джерел історичних знань, з розумінням їх особистостей, умінням їх характеризувати і оцінювати;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу;
- мовна грамотність.

Критерії оцінки усної відповіді студента:

5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

4 бали ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;

- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

0-2 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

– **«5» балів** заслуговує студент, який всебічно, безпомилково, в логічній послідовності і вільно розкрив теоретичне питання; продемонстрував знання методики аналізу даних та інформаційно-довідкових матеріалів; наявні повні, обґрунтовані висновки та пропозиції; робота оформлена відповідно до встановлених вимог, має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент повно, всебічно, безпомилково відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи,

– **«4» бали** отримує студент, який дав правильну, але неповну відповідь на теоретичне питання; розкрив всі аспекти поставленого питання, але припустився несуттєвих помилок; наведені матеріали правильні, але неповні; наявні висновки та пропозиції в цілому вірні, але недостатньо обґрунтовані; робота в цілому оформлена відповідно до встановлених вимог, але є незначні зауваження до оформлення; робота має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент в основному відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи, але відповідь неповна та/або студент допускає незначні помилки.

– **«3» бали** отримує студент, який дав правильну, але суттєво неповну відповідь на теоретичне питання; недостатньо використані матеріали; висновки та пропозиції неповні; робота в цілому оформлена з суттєвими зауваженнями до встановлених вимог; робота має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент неповно та з помилками відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи.

– **«0-2» бали** виставляється в тому випадку, якщо в роботі не розкрито вузлових елементів теоретичного питання; є суттєві помилки та викривлення; наведені дані неактуальні; відсутні або застарілі матеріали, літературні джерела; відсутні обґрунтовані висновки та пропозиції, які впливають з теми роботи; робота оформлена з суттєвими порушеннями встановлених вимог; робота не має всі необхідні структурні елементи (вступ, основну частину, висновки); студент не відповідає на питання, встановлені викладачем з теми роботи.

Критерії оцінювання заліку:

– **30 балів** виставляються студенту при глибоких і всебічних знаннях проблеми, грамотному і злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко і правильно робити умовиводи, використовувати при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо дані правильні, повні і глибокі відповіді на всі теоретичні питання відповідно до навчальної програми дисципліни, немає помилок у виконанні, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності;

– **25-29 балів** виставляються студенту при глибоких і всебічних знаннях проблеми, грамотному і злагодженому логічно їх викладі, досконалому володінні понятійним апаратом, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, здатності швидко і правильно робити умовиводи, використовувати при аналізі сучасних явищ теоретичні положення на основі вивчення основної та додаткової літератури; якщо студентом дано правильні, повні відповіді на всі теоретичні питання індивідуального завдання відповідно до

навчальної програми дисципліни, матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені незначні похибки при відповіді;

– **20-24 бали** виставляються студенту при твердому і досить повному знанні проблеми, відсутності характерних неточностей при відповідях на питання залікового білета та на поставлені додаткові питання, умінні в основному пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями, що стоять в сучасних умовах, володінні понятійним апаратом, знанні основної літератури; якщо на запропоновані теоретичні питання дані правильні, але неповні відповіді; матеріал викладено грамотною мовою з дотриманням логічної послідовності, однак допущені несуттєві похибки або неточності у відповідях, допущена незначна помилка;

– **15-19 балів** виставляються студенту при достатньому знанні навчального матеріалу, відсутності грубих помилок при відповідях на питання залікового білета, умінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, знанні основних понять і категорій; якщо відповіді на теоретичні питання в цілому правильні, але неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки, допущені одна-дві несуттєві помилки;

– **10-14 балів** виставляються студенту, якщо відповіді на теоретичні питання неповні, допущені неточності у формулюваннях і логічні похибки;

– **5-9 балів** виставляються студенту при наявності грубих помилок у відповідях на теоретичні питання залікового білета, які свідчать про неправильне розуміння суті проблеми, невмінні підкріплювати теоретичні знання практичними висновками, незнанні основного категоріального апарату, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, свідчать про незнання і нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу;

– **0-4 бали** виставляються студенту, якщо відповіді на теоретичні питання містять грубі помилки, які свідчать про незнання і нерозуміння відповідних розділів програмного матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	
0-34	F	незадовільно з можливістю повторного складання
		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендовані джерела інформації

9.1. Література:

- Артюх В.О. Що таке історична пам'ять? // Гуманізм. Трансгуманізм. Постгуманізм: матеріали доповідей та виступів Міжнародної науково-теоретичної конференції. Суми: СумДУ, 2013. С. 3-9.
- Бойко О.Д. Сучасний політичний міф як інструмент конструювання історичної пам'яті // Державотворчі та цивілізаційні здобутки українського народу. Національна та історична пам'ять. К.: Стилос, 2011. Випуск 1. С. 82-100.
- Бойченко І.В. Філософія історії. К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. 723 с.
- Болсуновський Л.І. Воєнна історія. Одеса: Військова академія м. Одеси, 2012. Ч. 1. 348 с.
- Бондаренко А. Культ воїна-звіра на території України // Українознавство. 2010. № 1. С. 183-187.
- Виклади давньослов'янських легенд, або міфологія / уклад. Я.Ф. Головацький. К.: Довіра, 1991. 94 с.
- Гончаревський В. Цивілізаційний підхід до історії: сучасний український досвід (1991–2009). К.: Логос, 2011. 220 с.
- Готра О. Історична пам'ять як чинник формування ідентичності // INTERMARUM: історія, політика, культура. 2015. Випуск 2. С. 143-155.
- Дашкевич Ярослав, 1991. Україна на межі між Сходом і Заходом (XIV–XVIII ст.) // Записки Наукового товариства імені Шевченка. 1991. Т. ССXXII: Праці історико-філософської секції. С. 28-44.
- Денисенко Г.Г. Воєнна історія України в контексті дослідження і збереження культурної спадщини. К.: Інститут історії України НАН України, 2011. 289 с.
- Етнічна історія давньої України / за ред. П.П. Толочко. К.: НАН України, Інститут Археології, 2000. 276 с.
- Залізняк Л. Нариси стародавньої історії України. К.: Абрис, 1994. 256 с.
- Залізняк Л.Л. Первісна історія України. К.: Вища школа, 1999. 263 с.
- Зашкільняк Леонід. Історична пам'ять та історіографія як дослідницьке поле для інтелектуальної історії // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. 15/2006/2007. С. 855-862.
- Каляндрук Т. Таємниці бойових мистецтв України. Львів: ЛА «Піраміда», 2007. 304 с.
- Касьянов Г.В. Історична пам'ять та історична політика: до питання про термінологію й генеалогію понять // Український історичний журнал. 2016. № 2. С. 118-137.
- Киридон А.М. Студії пам'яті у сучасній гуманітаристиці: історія становлення // Український історичний журнал. 2017. № 4. С. 150-161.
- Кондратьєв А., Горелишев С. Кріп – бойове мистецтво українських характерників. К.: «Восток-Запад», 2009. 477 с.
- Космос древньої України. Трипілля – Троянь: Мітологія. Філософія. Етногенез: VI тис. до н. е. – I тис. н. е. / упоряд. В.А. Довгич. К.: Книга, 1992. 302 с.
- Котляр Ю., Соловійова А. Українська ментальність в умовах суспільних трансформацій (1991-2014 pp.) // Rozdroża. Europa Środkowa i Wschodnia w refleksjach humanistów. Częstochowa–Humań–Poznań, 2016. Т. III. S. 123-130.
- Котляр Ю.В. Армія і народ у військовій історії України // Evropský filozofický a historický diskurz. 2015. Svazek 1. С. 77-83.
- Котляр Ю.В. Військова історія України. Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. 112 с.
- Котляр Ю.В. Історична пам'ять: українська інтерпретація // Соціально-гуманітарні виміри правової держави: еволюційна парадигма. Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 153-155.
- Котляр Ю.В. Козаки-характерники: ведичний і фольклорний аспекти // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т. 147. Випуск 134. Історія. Миколаїв: ЧДУ імені

- П. Могили, 2011. С. 74-78.
- Котляр Ю.В. Ментальність південноукраїнського селянина і голодомор 1932-1933 років // Голодомор 1932-1933 років як величезна трагедія українського народу. Матер. Всеукр. наук. конф. К.: МАУП, 2003. С. 185-190.
 - Котляр Ю.В. Міфологічні основи системи «Спас» // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. Випуск 10. С. 131-135.
 - Котляр Ю.В. Мова у формуванні ментальності населення півдня України // Наукові праці: науково-методичний журнал. Випуск 292. Т. 304. Історія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2017. С. 7-10.
 - Котляр Ю.В. Сакральна історія – наука про духовність // Наукові праці: науково-методичний журнал. Випуск 298. Т. 310. Історія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2018. С. 81-84.
 - Котляр Ю.В. Сакральні центри Миколаєва (до постановки питання) // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т.104. Випуск 91. Історичні науки. Миколаїв: ЧДУ імені П. Могили, 2009. С. 182-187.
 - Котляр Ю.В. Українська ментальність у контексті ведичного пізнання // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т. 120. Випуск 107. Історія. Миколаїв: ЧДУ імені П. Могили, 2010. С. 91-95.
 - Котляр Ю.В. Числові коди української державності // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. Випуск 16. С. 49-55.
 - Лозко Г.С. Боги і народи. Етносоціальний вимір: курс релігієзнавства. Тернопіль: Мандрівець, 2015. 627 с.
 - Лозко Г.С. Коло Свароже: Відроджені традиції. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2009. 230 с.
 - Мала енциклопедія етнодержавознавства / відп. ред. Ю.І. Римаренко. К.: Довіра, Генеза, 1996. 942 с.
 - Масненко В.В. Історична пам'ять як основа формування національної свідомості // Український історичний журнал. 2002. № 5. С. 49-62.
 - Місевра І.В. Проблеми ментальності та національної самосвідомості: спроби дослідження витоків. Одеса: Астропринт, 1998. 47 с.
 - Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. 328 с.
 - Наливайко С. Давньоіндійські імена, назви, терміни: проекція на Україну. Довідник. К.: Сергій Наливайко, 2009. 504 с.
 - Наливайко С. Тисяча найновіших тлумачень давніх українських назв, імен, прізвищ (на індоарійському матеріалі). К.: Євшан-зілля, 2008. 360 с.
 - Нельга О.В. Теорія етносу. К.: ТанDEM, 1997. 368 с.
 - Пілат В. Бойовий Гопак. Львів: Галицька Січ, 1994. 288 с.
 - Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. К.: Укр. письменник, 1993. 62 с.
 - Релігія у духовному житті українського народу / за ред. А. Колодного. К.: Наукова думка, 1995. 297 с.
 - Рюзен Йорн. Нові шляхи історичного мислення. Львів: Літопис, 2010. 358 с.
 - Рябчук М. Дві України: реальні межі, віртуальні війни. К.: Критика, 2003. 335 с.
 - Сас П.М. Політична культура українського суспільства (кінець XVI – перша половина XVII ст.). К.: Либідь, 1998. 295 с.
 - Святець Ю.А. Злами в історії як точки біфуркації // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. К.: Ін-т історії України, 2008. Випуск 3. Ч. 1. С. 297-318.
 - Святець Ю.А. Франциск Ассизький, Деєр Ecology та варіант врахування впливу

природно-географічного чинника на соціально-економічну структуру селянських господарств України у роки непу // Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України. Дніпропетровськ: ДДУ, 1995. С. 160-184.

- Удод О.А. Шкільна історична освіта як репрезентант політики пам'яті // Національна та історична пам'ять. Політика пам'яті у культурному просторі. К.: УІНТ, 2013. Випуск 8. С. 8-13.
- Узбек К.М. Фрагменти побудови античної науки, філософії і культури. Донецьк: Східний видавничий дім, 2010. 232 с.
- Українська міфологія / за ред. В. Войтовича. К.: Либідь, 2002. 662 с.
- Українські міфи, демонологія, легенди / упоряд. М.К. Дмитренко. К.: Музична Україна, 1992. 144 с.
- Українські чари / упоряд. О.М. Таланчук. К.: Либідь, 1992. 96 с.
- Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / упоряд. А.П. Пономарьов. К.: Либідь, 1992. 637 с.
- Фігурний Ю. Історичні витоки українського лицарства: Нариси про зародження і розвиток козацької традиційної культури та національне військове мистецтво в українознавчому вимірі. К.: Вид. дім «Стилос», 2004. 308 с.
- Храмова В. До проблеми української ментальності // Українська душа. К.: МП «Фенікс», 1992. С. 3-35.
- Яковенко Н. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 275 с.
- Яковенко Н.М. «Україна між Сходом і Заходом»: проекція однієї ідеї // Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. К.: Критика, 2002. С. 333-365.

9.2. Електронні джерела:

- Гаврилюк Т.В. Сакральний простір і час як посередник природного та надприродного світів. Режим доступу: <http://newacropolis.org.ua/uk/content/> (23.02.2018).
- Денисюк Ю. Образ Козака Мамає в контексті арійської спадщини України. Режим доступу: <https://spadok.org.ua/ariyi/obraz-kozaka-mamaya-v-konteksti-ariyskoyi-spadschyny-ukrayiny> (14.04.2021).
- Денисюк Ю. Характерництво, як система езотеричних знань та практик. – Режим доступу: <http://webcommunity.org.ua/2011/02/28/harakternytsstvo-yak-systema-ezoterychnyh-znan-ta-praktyk/> (28.02.2011).
- Каляндрук Т. Роль і значення жерців. Виховання богатирів. Режим доступу: <https://www.ridivira.com/uk/hospodarstvo/rol-i-znachennia-zhertsiv-vykhovannia-bohatyryv> (12.04.2021)
- Карлова В. Особливості відновлення історичної пам'яті українського народу у контексті аналізу досвіду постсоціалістичних країн // Науковий вісник Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. 2008. Випуск 1. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/V_Karlova.pdf (20.07.2018).
- Клос А.І. Характерництво в духовній культурі Запорозького козацтва. Режим доступу: <http://library.kazachiy-hutor.ru/biblioteka/zaporozhskie-kazaki/kharakternictvo-v-dukhovniy-kulturi-z/> (12.04.2021)
- Малина Б. Бойовий гопак – древнє мистецтво предків. Режим доступу: <https://veprik.at.ua/publ/1-1-0-26> (12.04.2021).
- Спиця Н. Проблема біфуркації як об'єкт соціально-філософської рефлексії. Режим доступу: <http://www.alba-training.com/?p=476> (04.01.2016).
- Ступніков О.В. Веди й Україна. Режим доступу: <https://vedic-culture.in.ua/old/books/V&U.html> (10.04.2021)
- Три Спаса: медовий, яблучний, горіховий. Режим доступу:

- <https://moyaosvita.com.ua/sviata/tri-spasa-medovij-yabluchnij-gorixovij/> (12.04.2021).
- Фігурний Ю. Архаїчні елементи культури козацтва в контексті українознавства. Режим доступу: <http://ukrainaforever.narod.ru/firmoteka/archaic-element.html> (12.04.2021)
 - Фігурний Ю. Історичні витoki українського лицарства. Режим доступу: <https://ekniga.org/istoriya/79999-storichn-vitoki-ukrayinskogo-licarstva.html> (14.04.2021).
 - Фігурний Ю. Традиції воїнів-звірів в українській військовій культурі. Режим доступу: <http://www.haidamaka.org.ua/0068.html> (12.04.2021)
 - Хрипко С. Феномен «кризової ментальності» в духовному просторі України. Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/12192-fenomen-krizovoyi-mentalnosti-v-duhovnomu-prostori-ukrayini.html> (20.07.2016).
 - Чумаченко В.А. Політ нічного метелика. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Chumachenko_VK/Polit_nichnoho_metelyka.pdf? (10.04.2021).
 - Шевчук Л.Т. Соціальна географія. Поступ сакральної географії у ХХІ ст. Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/86137-44-postup-sakralno-geograf-u-XXI-st.html> (01.03.2021).

9.3. Цикл відеолекцій «Сакральна історія України»:

- Котляр Ю.В. Сакральна історія – наука про духовність // СІУ. Petro Mohyla TV. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ngEEvFfpI14&list=PLIRRGZ43NI5FAD8GFffSYVUKDuan9fdLd&index=1&t=22s> (22.06.2021).
- Котляр Ю.В. Українська ментальність // СІУ. Petro Mohyla TV. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=R6pbMI-8BVo&list=PLIRRGZ43NI5FAD8GFffSYVUKDuan9fdLd&index=2&t=9s> (22.06.2021).
- Котляр Ю.В. Історія української державності: синергетичний підхід // СІУ. Petro Mohyla TV. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WjhIdpBOErA&list=PLIRRGZ43NI5FAD8GFffSYVUKDuan9fdLd&index=3&t=60s> (22.06.2021).
- Котляр Ю.В. Міфологічно-релігійні традиції козацької системи «Спас» // СІУ. Petro Mohyla TV. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=V_IdO9y5VcQ&list=PLIRRGZ43NI5FAD8GFffSYVUKDuan9fdLd&index=4&t=12s (22.06.2021).
- Котляр Ю.В. Феномен козаків-характерників // СІУ. Petro Mohyla TV. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OYd08ZpLmXY&list=PLIRRGZ43NI5FAD8GFffSYVUKDuan9fdLd&index=5&t=1059s> (22.06.2021).
- Котляр Ю.В. Сакральні центри Миколаєва // СІУ. Petro Mohyla TV. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uK2HQfonSuc&list=PLIRRGZ43NI5FAD8GFffSYVUKDuan9fdLd&index=6&t=129s> (22.06.2021).